

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет права, публічного управління
та національної безпеки
Кафедра правознавства

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

МЕЛЬНИЧЕНКО ВІТАЛІЙ СЕРГІЙОВИЧ

УДК 342.9

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**ПРАВОВА ДОПОМОГА АДВОКАТА В АДМІНІСТРАТИВНОМУ
ПРОЦЕСІ**

081 «Право»

Подається на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Мельниченко В. С.

Керівник роботи:

Бучинська Анна Йосипівна

к. ю .н.

доцент кафедри правознавства

Житомир – 2020

Висновок кафедри правознавства за результатами попереднього захисту:

Протокол засідання кафедри правознавства № __ від «__» _____ 2020 р.

Завідувач кафедри правознавства

к.ю.н., доцент

_____

Р.Д. ЛЯШЕНКО

(підпис)

«__» _____ 2020 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти Мельниченко Віталій Сергійович захистив кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК

_____

(підпис)

Т.П. Грушевська

АНОТАЦІЯ

Мельниченко В.С. Правова допомога адвоката в адміністративному процесі. - Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 081 - Право. - Поліський національний університет, Житомир, 2020.

В даній роботі проаналізовано правову допомогу адвоката в адміністративному процесі. Встановлено, що проблема є досить актуальною і новою, але і потребує детального вивчення. Підкреслюється, що адвокат, як професійний захисник та представник інтересів клієнта, може брати участь у широкому спектрі матеріальних та процесуальних правовідносин, кожен з яких має ряд загальних прав і обов'язків, що визначають його правовий статус у цих відносинах.

Проаналізований правовий статус адвоката в адміністративному судочинстві, оскільки він пов'язаний з вирішенням конфліктів у публічно-правовій сфері. Враховано сутність концепції правового статусу, включаючи адміністративно-правові аспекти, а також проаналізовано відповідні норми чинного законодавства, що регулює інститут адвокатури, та порядок ведення адміністративних процедур.

Сьогодні головною метою адвокатів є юридична підтримка та захист суспільства та його членів, а також захист прав і свобод людини та громадянина. Довіра кожного громадянина до захисту його прав та його діяльності багато в чому залежить від того, наскільки добре організований адвокат та які обґрунтовані умови для адвокатської професії в нашій країні встановлені законом.

Ключові слова: правова допомога, адвокат, адміністративний процес, адміністративне судочинство, захисник, правовий статус, правосуб'єктність.

SUMMARY

Melnichenko VS Legal assistance of a lawyer in the administrative process.

- Qualification work on the rights of the manuscript.

Qualification work for a master's degree in specialty 081 - Law. - Polissya National University, Zhytomyr, 2020.

This paper analyzes the legal assistance of a lawyer in the administrative process. It is established that the problem is quite relevant and new, but also requires detailed study. It is emphasized that a lawyer, as a professional defender and a representative of the client's interests, can participate in a wide range of substantive and procedural legal relations, each of which has a number of common rights and responsibilities that determine its legal status in this relationship.

The legal status of a lawyer in administrative proceedings is analyzed, as it is related to resolving conflicts in the public sphere. The essence of the concept of legal status, including administrative and legal aspects, is taken into account, as well as the relevant provisions of the current legislation governing the bar and the procedure for conducting administrative procedures are analyzed.

Today, the main goal of lawyers is the legal support and protection of society and its members, as well as the protection of human and civil rights and freedoms. The trust of every citizen in the protection of his rights and activities largely depends on how well organized a lawyer is and what are the reasonable conditions for the legal profession in our country established by law.

Key words: legal aid, lawyer, administrative process, administrative proceedings, defender, legal status, legal personality.

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ПРАВОВИЙ СТАТУС АДВОКАТА В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ	9
1.1. Нормативно-правові основи регулювання діяльності адвоката в адміністративному процесі	9
1.2. Завдання і функції адвоката в адміністративному процесі	11
1.3. Принцип професіоналізму як засада надання кваліфікованої правової допомоги адвокатом у адміністративному процесі	15
ВИСНОВКИ ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ	18
РОЗДІЛ 2. РЕАЛІЗАЦІЯ АДВОКАТОМ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ	20
2.1. Повноваження адвоката як захисника або представника в адміністративному судочинстві	20
2.2. Участь адвоката в стадіях адміністративного процесу	23
2.3. Національна і європейська судова практика щодо участі адвоката в адміністративному процесі	28
ВИСНОВКИ ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ	32
ВИСНОВКИ	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	35

ВСТУП

Актуальність дослідження.

Незважаючи на важливе місце, яке відводиться інституту представництва в адміністративному процесі, чинне адміністративне процесуальне законодавство не врегульовує належним чином адміністративно-правовий статус представника, організаційні та процедурні засади здійснення представництва в адміністративному судочинстві, реальні можливості реалізації права на представництво для службових і посадових осіб органів влади тощо.

Практична цінність роботи полягає у проведеному детальному вивченні проблематичних аспектів, пов'язаних з впливом та застосуванням у нормотворчій та правозастосовній діяльності адміністративних процесуальних правовідносин.

Норми чинного законодавства України, що визначають процесуальний статус адвоката в адміністративних діях та провадженнях в справах про адміністративні правопорушення, а також містять основні поняття, що визначають складові процесуальної правосуб'єктності адвоката.

Наразі правова допомога адвоката в адміністративному процесі не є достатньо вивчена, а окремі аспекти її впливу на нормотворчу та правозастосовну діяльність взагалі залишились поза увагою вчених-правників, що і є пріоритетним завданням даного дослідження та підкреслює його актуальність.

Мета і завдання дослідження. *Метою* кваліфікаційної роботи є дослідження визначення сутності та особливостей інституту представництва, правового статусу представника в адміністративному процесі та напрямків їх удосконалення на основі аналізу й узагальнення адміністративного процесуального законодавства та практичного застосування, а також національного та європейського досвіду. Для досягнення цієї мети в роботі необхідно виконати такі *завдання*:

- дослідити нормативно-правові основи регулювання діяльності адвоката в адміністративному процесі;
- з'ясувати завдання і функції адвоката в адміністративному процесі;
- визначити принцип професіоналізму як засаду надання кваліфікованої правової допомоги адвокатом у адміністративному процесі;
- охарактеризувати повноваження адвоката як захисника або представника в адміністративному судочинстві;
- визначити участь адвоката в стадіях адміністративного процесу;
- проаналізувати національну і європейську судову практику щодо участі адвоката в адміністративному процесі.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають в адміністративному процесі із здійсненням правової допомоги адвоката.

Предмет дослідження – правова допомога адвоката в адміністративному процесі.

Методи дослідження. Методологічну основу кваліфікаційної роботи складають методи: історичний (*підрозділ 1.1.*), герменевтичний (*підрозділи 2.1., 2.2., 2.3.*), логічний (*підрозділи 1.2., 2.1., 2.2.*), системний (*підрозділи 1.3., 2.1., 2.2., 2.3.*) формально-юридичний (*підрозділ 2.1.*).

Апробація результатів дослідження. Окремі результати та висновки, отримані в ході проведеного дослідження, були предметом обговорення на засіданні кафедри правознавства ЖНАЕУ та науково-практичних конференціях: Міжнародній науково-практичній конференції «Пріоритетні напрями сучасної юридичної науки» (Харків, 18-19 вересня 2020 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Цінність права як найефективнішого регулятора суспільних відносин» (Харків, 2-3 жовтня 2020 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні завдання та напрями розвитку юридичної науки у XXI столітті» (Львів, 16-17 жовтня 2020 р.)...

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що положення й висновки кваліфікаційної роботи можуть бути використані у: *науково-дослідній сфері* – для подальшого вивчення і дослідження теми; *нормотворчій діяльності* – у процесі реформування та удосконалення вітчизняного законодавства; *правозастосовній діяльності* – у діяльності судових органів.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (41 найменування).

РОЗДІЛ 1. ПРАВОВИЙ СТАТУС АДВОКАТА В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ

1.1. Нормативно-правові основи регулювання діяльності адвоката в адміністративному процесі

Правосуддя – це справедливість у дії, і обов'язок адвоката - не лише представляти та захищати інтереси свого клієнта, але й підтримувати законність, закріплену в демократичній державі, що базується на верховенстві права. Таким чином, адвокат сприяє забезпеченню законності та підтримці правопорядку, які в нашій країні базуються на принципах, згідно з якими ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законом [1, с. 72, 39, с. 78].

Основними нормативно-правовими актами, що регулюють адміністративно-процесуальний статус адвоката, є Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» і Кодексу адміністративного судочинства України. У першому випадку ні завдання, ні функції адвоката не визначені безпосередньо. Кодекс адміністративного судочинства України містить лише загальні завдання адміністративного судочинства, до яких відповідно до ч. 1 ст. 2 включають: захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері суспільних відносин. Порухення з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових та службових осіб та інших органів при здійсненні ними своїх функцій управління повноваженнями, які ґрунтуються на законодавчих положеннях, в тому числі здійснювати делеговані повноваження шляхом справедливого, неупередженого та своєчасного перегляду адміністративних справ [2, с.10, 36, с. 90].

Правовими засадами здійснення незалежної юридичної діяльності адвоката в Україні відповідно до умов сучасних євроінтеграційних процесів є певна сукупність нормативно-правових актів, які визначають особливості і

специфіку правового регулювання особливого порядку діяльності адвокатури та здійснення адвокатом своєї діяльності на території України [23, с. 107].

Нормативно-правові акти, які регулюють порядок організації та здійснення адвокатської діяльності в Україні, доцільно поділити на три групи:

1) Конституція України та закони України:

- Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [25];

- Закон України «Про безоплатну правову допомогу» [26];

- міжнародно-правові документи.

2) підзаконні нормативно-правові акти України, зокрема:

- Правила адвокатської етики [24];

- відповідні Укази Президента України у цьому напрямі тощо.

3) локальні нормативно-правові акти (статути адвокатських об'єднань, адвокатських бюро тощо), цивільно-правові угоди тощо.

Очевидно, що Конституція України є найважливішим нормативно-правовим актом, що регулює професійну діяльність адвоката в Україні.

Конституція України передбачає: «Кожен має право на професійну правову допомогу. У випадках, передбачених законодавством, ця підтримка надається безкоштовно. Кожен може обрати захисника своїх прав» (ст. 59 Конституції України) [18].

Водночас слід зазначити, що в Основному Законі на сьогодні відсутнє одне з найважливіших питань адвокатури, яка виконує одну з ключових функцій держави - захист прав, свобод та законних інтересів людини.

Слід також зазначити, що у статті 59 Конституції України йдеться про використання терміну «правничу допомога», а в статті 26 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» передбачено, що адвокатура ґрунтується на основі договору про надання правової допомоги. Поняття «правова допомога» визначено у статті 20 Кримінально-процесуального кодексу України, в Законі України «Про безоплатну правову допомогу», у рішеннях Конституційного Суду України тощо [18, 20, 25, 26].

Правовий статус адвоката в Україні визначається певним рядом нормативно-правових актів, особливостями правового регулювання діяльності адвоката на території України. Зокрема, вони забезпечуються Конституцією України, Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Кримінальним кодексом України, іншими нормами чинного законодавства України, Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод та протоколами до неї, практикою Європейського суду з прав людини, міжнародними договорами та угодами.

1.2. Завдання і функції адвоката в адміністративному процесі

Згідно із чинним Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» передбачено, що: «адвокатом є може бути фізична особа, яка має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи в галузі права не менше двох років, склала кваліфікаційний іспит, пройшла стажування (крім випадків, встановлених цим Законом), склала присягу адвоката України та отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю» [25].

Вивчення питання про визначення процесуального та правового статусу захисника та проблеми правових основ організації, функціонування адвокатської професії в Україні, будь-яким чином в їх академічній роботі досліджували, як науковці, так і юристи, як: Є. Артёмов, В. М. Бараняк, О. Д. Несімко, С. Б. Булеца, А. М. Бірюкова, Н. І. Бочуляк, Т. Б. Вільчик, Л. О. Волошина, Д. В. Гончар, І. В. Дубівка, Г. Т. Іскендерова, В. В. Заборовський, М. О. Захарченко, Г. Т. Іскендерова, А. В. Коломієць, В. В. Кочубей, Л. Г. Лукацька та інших.

Передбачено статей 6 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» адвокатом може бути особа, яка: «1) вільно володіє державною мовою; 2) має повну вищу юридичну освіту та стаж роботи у галузі права не менше 2-х років; 3) пройшла відповідне стажування; 4) склала

кваліфікаційний іспит і присягу адвоката України та отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю» [25].

Поряд з тим, Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» встановлюється певна система обмежень стосовно визнання особи адвокатом.

Поряд з тим, у цьому Законі також передбачено і прописано певні обмеження щодо: «набуття статусу адвоката особою, відповідальною за вчинення корупційного правопорушення порушення присяги була позбавлена права в установленому законом порядку на заняття адвокатською діяльністю, та особою, яка була звільнена з посади: 1) судді; 2) державної служби; 3) прокурора; 4) нотаріуса; 5) слідчого; 6) служби в органах місцевого самоврядування» [25].

За результатами успішного складання кваліфікаційного іспиту до ст. 9 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» передбачено, що: «видається відповідне свідоцтво, яке дійсне протягом 3-х років. Наступним етапом у процесі набуття статусу адвоката в Україні є стажування, яке: 1) триває протягом 6-ти місяців; 2) може відбуватися у вільний від основної роботи час під керівництвом адвоката України зі стажем адвокатської діяльності не менше 5 років» [25].

Потім, згідно ст. 11 цього Закону, особа складає присягу адвоката України і відповідно до ст. 12 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» їй видається: 1) свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю; 2) посвідчення адвоката України [25].

Завданнями адвоката в адміністративному процесі є: надання інформацій, консультацій та роз'яснень з правових питань, що впливають з адміністративної справи; підготовка заяв, скарг, процесуальних та інших документів адміністративно-правового характеру; захист прав, свобод та законних інтересів особи, притягнутої до адміністративної відповідальності за адміністративне правопорушення під час розслідування справи; представлення інтересів потерпілого при розслідуванні справи про

адміністративне правопорушення; представництво інтересів фізичних та юридичних осіб у суді під час адміністративного процесу [6, с. 38].

Основні функції адвоката в адміністративному процесі включають:

✓ представницьку - адвоката у адміністративному процесі, то частини 1 та 2 ст.56 Кодексу адміністративного судочинства України закріплює право за сторонами та третьою особою в адміністративній справі брати участь у адміністративному процесі особисто і (або) через представника;

✓ консультативну - адвокат надає правову допомогу сторонам та учасникам адміністративного процесу шляхом проведення консультацій., які він виконує безпосередньо;

✓ також функції, які є для адвоката супутніми: 1) превентивна - правовий вплив на індивідуальну і суспільну свідомість; 2) відновлювальна - вплив на свідомість та поведінку клієнтів, який спрямований на впорядкування суспільних відносин; 3) охоронна - для захисту позитивних соціальних відносин за допомогою нормативних актів [7, с. 25].

Враховуючи завдання та функції адвоката в судовому процесі, включаючи адміністративне судочинство, та відповідно до норм Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Кодексу адміністративного судочинства України, а також Правил адвокатської етики, можна вважати, що завданнями адвоката в адміністративному судочинстві є:

1. захист прав, свобод та законних інтересів осіб під час судового перегляду справ про адміністративну юрисдикцію. Це завдання має пріоритет, оскільки адміністративна справа завжди базується на конкретному конфлікті. Тому адвокат повинен вжити всіх необхідних заходів для забезпечення недоторканності прав та законних інтересів у його вирішенні, а також відновлення тих, які вже були порушені та стали причиною цього конфлікту.

2. підтримання правил законності та сторони правопорядку.

3. активізувати рівень правової культури та правосвідомості населення [8, с. 139].

Таким чином, завданнями адвоката в адміністративному процесі є: надання інформацій, консультацій та роз'яснень з правових питань, що впливають з адміністративної справи; підготовка процесуальних документів адміністративно-правового характеру; захист прав, свобод та законних інтересів особи, притягнутої до адміністративної відповідальності за адміністративне правопорушення під час розслідування справи; представлення інтересів потерпілого при розслідуванні справи про адміністративне правопорушення; представництво інтересів фізичних та юридичних осіб у суді під час адміністративного процесу.

Головними функціями адвоката в адміністративному процесі є:

- ✓ представницька - закріплює право за сторонами та третьою особою в адміністративній справі брати участь у адміністративному процесі особисто і (або) через представника;
- ✓ консультативна - адвокат надає правову допомогу сторонам та учасникам адміністративного процесу шляхом проведення консультацій, які він виконує безпосередньо.

1.3. Принцип професіоналізму як засада надання кваліфікованої правової допомоги адвокатом у адміністративному процесі

Професійні права визначені: «ст. 20 Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», відповідними процесуальними законами, Правилами адвокатської етики та договором про надання правової допомоги, честь та гідність адвоката в Україні гарантуються, а також оберігаються Конституцією України, Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», іншими нормами чинного законодавства України, Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод та протоколами до неї (Конвенція набула чинності для України 11.09.1997 р.), практикою

Європейського суду з прав людини, міжнародними договорами та угодами» [17, 18, 24, 25].

Важливою передумовою належної професійної культури адвокатів насамперед повинен бути високий рівень особистої професійної відповідальності за належне виконання своїх зобов'язань щодо надання юридичних послуг.

Правова культура юриста базується на професійних юридичних знаннях, уміннях та навичках; знання сфер життєдіяльності людини, участь яких можна віднести до відповідної галузі правового регулювання; правосвідомість та правомірна поведінка носія цієї професії [5, с. 150].

Поряд з тим з'ясовано, що сьогодні в юридичній практиці спостерігаються окремі проблеми, які стосуються: 1) порушення професійних прав і обов'язків адвокатів; 2) переслідування окремих адвокатів за принципову правову позицію у відстоюванні прав своїх клієнтів; 3) фактичного заперечення щодо функціонування інституту адвокатури як професійної і самостійної правозахисної інституції [16, с. 67].

Так, згідно ст. 20 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», щодо: «основних професійних прав адвокатів належать права, згідно яких можуть:

1. Представництво та професійний захист прав, свобод та інтересів клієнтів (фізичних, юридичних осіб) перед судами різних інстанцій, в органах виконавчої влади, інших державних органів, органах місцевого самоврядування.

2. Звертатися в установленому законом порядку з адвокатськими запитами до посадових і службових осіб, органів державних та місцевих самоврядувань, а також до юридичних осіб та фізичних осіб.

3. Ознайомлюватися в установах і організаціях, громадських об'єднаннях, на підприємствах з необхідними для здійснення адвокатської діяльності відомостями, крім тих, що містять інформацію з обмеженим входом.

4. Підготувати та подати процесуальні документи (включаючи заяви, клопотання, скарги), подати клопотання та / або скарги на прийомі реєстрації чиновників та посадових осіб, отримувати письмові мотивовані та конкретні відповіді на ці клопотання, та скарги відповідно до чинного законодавства, подавати свої клопотання та скарги на відповідних засіданнях колегіальних органів» [11,25].

Таким чином, проаналізовано, що ст. 21 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», що: «професійними обов'язками адвокатів є: 1) не порушувати присягу адвоката України, чітко дотримуватись правил адвокатської етики, а також постійно вдосконалювати свій професійний рівень; 2) надати звіт про виконання договору про надання правової допомоги за вимогою клієнта; 3) невідкладно повідомляти клієнтів про існування або можливе виникнення конфлікту інтересів; 4) неухильно та відповідально виконувати рішення, які прийняті органами адвокатського самоврядування» [25]. Важливою передумовою належної професійної культури адвокатів насамперед повинен бути високий рівень особистої професійної відповідальності за належне виконання своїх зобов'язань щодо надання юридичних послуг.

ВИСНОВКИ ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ

Отож, виходячи з вищевикладеного, можна зробити висновки до першого розділу роботи.

1. Правовий статус адвоката в Україні визначається певним рядом нормативно-правових актів, особливостями правового регулювання діяльності адвоката на території України. Зокрема, вони забезпечуються Конституцією України, Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Кримінальним кодексом України, іншими нормами чинного законодавства України, Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод та протоколами до неї, практикою Європейського суду з прав людини, міжнародними договорами та угодами.

2. Завданнями адвоката в адміністративному процесі є: надання інформацій, консультацій та роз'яснень з правових питань, що впливають з адміністративної справи; підготовка процесуальних документів адміністративно-правового характеру; захист прав, свобод та законних інтересів особи, притягнутої до адміністративної відповідальності за адміністративне правопорушення під час розслідування справи; представлення інтересів потерпілого при розслідуванні справи про адміністративне правопорушення; представництво інтересів фізичних та юридичних осіб у суді під час адміністративного процесу.

Головними функціями адвоката в адміністративному процесі є: представницьку - закріплює право за сторонами та третьою особою в адміністративній справі брати участь особисто або через представника; консультативну - адвокат надає правову допомогу сторонам та учасникам адміністративного процесу шляхом проведення консультацій, які він виконує безпосередньо; також превентивну, відновлювальну та охоронну функції, які є для адвоката супутніми.

3. Важливою передумовою належної професійної культури адвокатів насамперед повинен бути високий рівень особистої професійної

відповідальності за належне виконання своїх зобов'язань щодо надання юридичних послуг. Правова культура юриста базується на професійних юридичних знаннях, уміннях та навичках; знання сфер життєдіяльності людини, участь яких можна віднести до відповідної галузі правового регулювання; правосвідомість та правомірна поведінка носія цієї професії.

РОЗДІЛ 2. РЕАЛІЗАЦІЯ АДВОКАТОМ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ

2.1. Повноваження адвоката як захисника або представника в адміністративному судочинстві

Повноваження представників, які беруть участь на підставі договору, повинні бути підтверджені довіреністю. Оригінали довіреностей або копії, засвідчені підписом судді, повинні бути додані до справи судом.

Повноваження законних представників підтверджуються документами, що підтверджують їх позицію або факт родинних, опікунських тощо стосунків з особою, інтереси якої вони представляють. Копії цих документів, засвідчені підписом судді, додаються до справи [27].

Довіреності від імені установи, підприємства, установи чи організації видаються за підписом директора або іншої особи, уповноваженої законом, розпорядженням, статутом та засвідчуються печаткою установи, компанії, установи чи організації. Довіреність фізичної особи на передачу справи до адміністративного суду засвідчується нотаріусом або державним службовцем, який відповідно до закону має право посвідчити довіреність [29].

Повноваження адвоката в якості представника також можуть бути підтверджені ордером, уповноваженою на надання безоплатної вторинної правової допомоги або договором про надання правової допомоги. Витяг засвідчується підписом сторін [4, с. 9].

Довіреність або інших документ, що підтверджує повноваження представника та були засвідчені в інших державах, повинні бути легалізовані в порядку, встановленому законом, якщо інше не передбачено міжнародними договорами, обов'язковість яких затверджена Верховною Радою України [34, с. 15].

Передбачено ст. 271 Кодексу України про адміністративні правопорушення визначено, що: «у розгляді справи про адміністративне правопорушення можуть брати участь адвокат, інший фахівець у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи. Ці особи мають право ознайомлюватися з матеріалами справи; заявляти клопотання; за дорученням особи, яка їх запросила, від її імені подавати скарги на рішення органу, який розглядає справу, а також мають інші права, передбачені законами України» [14].

Повноваження адвоката на участь у провадженні підтверджується довіреністю, завіреною нотаріусом або посадовою особою, яка уповноважена законом засвідчувати довіреність, або ордером або довіреністю органу, уповноваженого законом надати безоплатну правову допомогу.

Ордер повинен супроводжуватися витягом із договору, в якому зазначаються повноваження адвоката на здійснення певних дій в якості адвоката. Витяг засвідчується підписами сторін. Якщо фізична особа має право на безоплатну вторинну правову допомогу, адвокат, призначений Центром безоплатної вторинної правової допомоги, може брати участь у розслідуванні процесуального порушення [9, с. 7].

Під час юридичної практики адвокат має право виконувати всі дії, не заборонені законом, правилами етики адвоката та угодою про юридичну допомогу, необхідними для належного виконання угоди про правову допомогу, зокрема:

- звертатися до юристів, включаючи копії документів, до органів влади, місцевого самоврядування, посадових та службових осіб, підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань та фізичних осіб;
- представництво та захист прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб у судах, органами влади та місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями незалежно від власності, громадські об'єднання перед громадянами, державними службовцями та

посадовими особами, чий повноваження включають вирішення відповідних рішень в Україні та за її межами;

- повідомляти підприємства, установи та організації про документи та матеріали, необхідні для адвоката, за винятком тих, що містять інформацію з обмеженим доступом;
- готувати та подавати заяви, скарги, клопотання та інші юридичні документи у порядку, передбаченому законодавством;
- збирати інформацію про факти у встановленому законодавством порядку, вимагати, отримувати та вилучати речі, документи, їх копії, читати їх та опитувати людей за їх згодою;
- використовувати технічні засоби, включаючи копіювання матеріалів справи, в якій адвокат захищає, представляє або надає інші види допомоги, фіксує процесуальні дії, до яких він залучений, та фіксує хід слухання у порядку, передбаченому законодавством;
- засвідчувати копії документів у випадках, що ним проводяться, якщо законом не передбачений інший обов'язковий спосіб засвідчення копій документів;
- отримувати письмові висновки від фахівців, експертів з питань, що вимагають спеціальних знань [13, с. 48, 24, 26].

Під час юридичної практики адвокат повинен: дотримуватися присяги адвоката України та правил адвокатської етики; на прохання клієнта надати звіт про виконання угоди про правову допомогу; негайно інформувати клієнта про конфлікт інтересів; підвищити свій професійний рівень; виконувати рішення органів адвокатського самоврядування; дотримуйтесь інших законодавчих зобов'язань та угод про правову допомогу.

Адвокату заборонено: використовувати свої права проти прав, свобод та законних інтересів клієнтів; розголошувати інформацію, що є таємницею адвоката, без згоди клієнта, з метою використання в своїх інтересах або в інтересах третіх осіб; зайняти позицію проти волі клієнта, якщо адвокат не

впевнений у саморозкритті клієнта, відмовити у наданні правової допомоги, якщо це не передбачено законодавством [33, с. 87].

Повноваження адвоката, призначеного Центром безоплатної вторинної правової допомоги, засвідчуються довіреністю, виданою Центром безоплатної вторинної правової допомоги. З огляду на вищезазначені повноваження адвоката, які відповідають чинному законодавству, існують певні питання щодо реєстрації повноважень за допомогою ордера, коли існує колізія (неузгодженість).

2.2. Участь адвоката в стадіях адміністративного процесу

До особливостей адміністративного судочинства, які можуть бути істотно важливими з професійної точки зору адвоката, якими, за визначенням ст. 1 КАСУ, визнаються: «органи державної влади, місцевого самоврядування, їх посадовці, інші суб'єкти при здійсненні ними владних функцій, і у тому числі на виконання делегованих повноважень» [15]. Саме цей нюанс і стане критерієм випробувань, причому як для посадовців, які виявилися в ролі відповідачів, так і для адвокатів, яким доведеться виступати проти осіб, що представляють владні органи на місцях.

Асоціація адвокатів виконує роль єдиного незалежного, самостійного органу самоврядування, який забезпечує професійний захист, представництво та інші види правової допомоги на основі принципів верховенства права, законності, незалежності, конфіденційності та ухилення конфлікту інтересів.

Представництво адвокатом можливе у будь-якій справі і на будь-якій стадії судового процесу.

Виділяють такі форми участі адвоката у виконавчому процесі: продовження процесуального представництва у цивільному, адміністративному, господарському процесі, де адвокат здійснював представництво інтересів позивача або відповідача (третьої особи);

безпосередня участь адвоката лише в процесі вчинення виконавчих дій у державній виконавчій службі [11, с. 46].

Вважаємо, що ефективність захисту прав та інтересів сторони багато в чому залежить від стадії залучення адвоката до виконавчого провадження.

Отже, договір про надання правової допомоги не повинен орієнтувати адвоката виключно на роботу в судовому процесі до моменту вирішення справи, але і повинен передбачати його участь у процедурі ухваленого судом рішення.

Аналіз відповідної нормативної бази свідчить про те, що володіння правовим статусом адвоката надає особі ряд переваг і додаткових гарантій перед іншими юристами у процесі здійснення захисту прав клієнта. Такий висновок пов'язаний із тим, що лише за адвокатом спеціальним законодавством закріплений перелік професійних прав, порушення яких тягне за собою відповідальність [19, 31, с. 142].

Проте він же покладає і підвищену відповідальність на нього. За порушення своїх професійних обов'язків лише адвокат може бути притягнений до дисциплінарної відповідальності. На наш погляд, значення участі адвоката у процесі виконання рішення обумовлюється наступним: наявністю у нього спеціальних знань у сфері права; особливим статусом адвокатури у державі, що передбачає наділення його додатковими правами і гарантіями, в порівнянні з пересічними громадянами та іншими юристами; обізнаністю із практикою виконання аналогічних рішень в силу професійної діяльності [32, с. 230].

Зазначене дозволяє стверджувати, що саме представництво сторони виконавчого процесу адвокатом найбільш повно гарантує її право на справедливий суд в частині виконання судового рішення. Однак, в Законі України «Про виконавче провадження» відсутні прямі посилання на участь адвоката у виконавчому провадженні, коло його повноважень на цій стадії процесу та інші особливості. У свою чергу, в Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» відсутнє закріплення такого виду

адвокатської діяльності, як представництво сторони у процесі виконання судових рішень. На наш погляд, такі положення потребують змін.

Так, рішення, стаття 19 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», яка закріплює види адвокатської діяльності, не містить такого її незважаючи на таку вагому роль участі адвоката в процесі виконання судового наряду як представництво сторони у виконавчому провадженні [25].

В той же час цією статтею серед видів адвокатської діяльності названі: «Представництво інтересів фізичних та юридичних осіб перед судами у цивільних, господарських, адміністративних та конституційних процесах» [21, с. 18].

Власне поняття представництва у пункті 9 статті 1 чинного Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» сформульовано таким чином, що складається враження про виключний перелік видів представництва, що є некоректним, оскільки участь адвоката у виконавчому провадженні відповідає ознакам представництва і становить окрему стадію юрисдикційного вирішення справи.

Отже, серед видів правової допомоги, що надається адвокатам слід закріпити ще один вид - представництво адвокатом інтересів сторони у виконавчому провадженні.

Аргументами на користь цього є наступне: 1) виконавче провадження представляє собою окрему стадію юрисдикційного процесу, що характеризується власними учасниками, цілями, етапами, характером правовідносин, джерелами правового регулювання тощо; 2) процесуальне представництво у виконавчому процесі є самостійним інститутом виконавчого процесуального права (виконавчого процесу), що зумовлене особливою роллю права на юридичний захист, як одного із засадничих принципів виконавчого процесу. При чому добровільне та законне представництво різняться за юридичними ознаками, тому є підстави віднести діяльність представника-адвоката до окремого субінституту процесуального

представництва у виконавчому провадженні; 3) роль і значення участі адвоката у процесі виконання рішення обумовлюється специфікою його правового статусу; 4) участь адвоката у виконавчому провадженні не завжди пов'язана із продовженням процесуального представництва у судовому процесі, де адвокат здійснював представництво інтересів позивача або відповідача (третьої особи), а може втілюватися у формі безпосередньої участі адвоката лише в процесі виконання судового рішення; 5) за ознаками правової природи представництво клієнта у виконавчому провадженні тотожне представництву у судовому провадженні [40, с. 155].

Відповідні зміни повинні стосуватися і інших статей спеціального закону, в яких ідеться про здійснення адвокатом представництва: зокрема, ч. 1 ст. 1 представництва); ч. 3 ст. 26 (щодо підтвердження повноважень адвоката як представника)

Слід також підкреслити, що чинне законодавство жодним чином не відрізняє процесуальне становище адвоката в адміністративному судочинстві від процесуального становища представників, які не мають адвокатської професії. Ця ситуація, враховуючи існування правил адвокатської етики, які насправді є сукупністю обов'язкових вимог до професійної поведінки адвоката, свідчить про те, що єдина різниця між правовим статусом адвоката та правовим статусом інших осіб, які беруть участь у адміністративному провадженні представлені, більш є суворі вимоги щодо обов'язків адвоката з тими ж правами, що і представник, що досить дивно, що шляхом перегляду законодавства про адміністративне провадження, щоб дозволити адвокатам представляти та захищати інтереси інших під час розгляду адміністративних справ [24].

Підсумовуючи, можна сказати, що адвокат є незалежним учасником адміністративного судочинства зі своїми завданнями, функціями та повноваженнями. У цьому випадку він формує незалежну правову позицію та обирає засоби та методи захисту прав, свобод та законних інтересів свого клієнта на власний розсуд. З іншого боку, ця незалежність є відносною,

оскільки, з одного боку, закон забороняє адвокату використовувати свої повноваження проти та на шкоду клієнту, а з іншого боку, обсяг повноважень адвоката залежить від характеру його довіри до особи, права та законні інтереси, якої існують він представляє та захищає в адміністративному провадженні.

2.3. Національна і європейська судова практика щодо участі адвоката в адміністративному процесі

Швейцарське законодавство є дуже цікавим з точки зору визначення діяльності адвоката та захисника в адміністративному процесі. Відповідно до Федерального закону Швейцарської Конфедерації «Про закон про адміністративні покарання» від 22 березня 1974 р. Взаємна правова допомога означає діяльність федерації, кантонів та комунальних органів управління з надання органам влади інформації, необхідної для переслідування та прийняття адміністративних стягнень і нормативні матеріали несуть відповідальність, що може мати значення для кримінального переслідування.

Щодо участі захисника, відповідач може призначити захисника на будь-якій стадії провадження відповідно до статті 32 цього Закону. Крім того, законодавча влада визначає кількість людей, які можуть виступати захисниками в цьому процесі. Це нинішні юристи, які отримали патент на свою професію в кантоні; члени професій, уповноважені Радою Союзу захищати себе в разі адміністративних стягнень; іноземний захисник, який, як виняток, може очолювати відповідний орган управління [411, с. 190]

Було встановлено, що більшість європейських країн мають повну або часткову юридичну монополію на легальний ринок, а невелика кількість країн не має монополії на юридичні послуги, зокрема: 1) Австрія, Німеччина,

Чехія, Кіпр та Угорщина - країни, де адвокати, які працюють, мають повну монополію на представництво в суді та на консультації. Юридичні послуги не можуть надаватися, які не є адвокатами у цих країнах. 2) Португалія, Норвегія, Литва та Бельгія - це країни, де адвокати мають часткову монополію на представництво в суді, оскільки адвокати мають право бути представленими в суді, а юридичні консультації надаються юристами, в тому числі іншим професіями. 3) Швеція, Фінляндія - країни, де адвокати не мають монополії на юридичні послуги, а можуть надавати юридичні послуги лише юристи. Крім того, слід мати на увазі, що країни з повною або частковою монополією адвокатів на юридичному ринку вимагають, щоб захист та консультації у кримінальних справах забезпечувались виключно адвокатами [3, с. 28, 41].

З огляду на це можна зробити висновок: наведений вище підхід стосовно конституційних змін, виходячи з прикладів європейських країн у цьому напрямі, відповідає загальноєвропейським практикам та міжнародним стандартам у сфері судочинства.

На нашу думку, досить важливий аспект у сфері судочинства, який повинно бути враховано. Поряд з тим, у праці зазначено, що в даний час в Україні немає відповідного закону, в якому визначається (окреслюється) комплекс питань про «фахівців у галузі права».

Забезпечення єдиного підходу до формування стійкості та однаковості юридичної практики, включаючи визначення підсудності спору відповідно до статті 36 Закону України «Про правосуддя та статус суддів», повинен забезпечити Верховний Суд [28].

Важливість забезпечення єдності та сталості юридичної практики демонструється наявністю в Регламенті України того, що підставою для перегляду судових рішень Великою палатою Верховного Суду є порушення матеріальної або суб'єктивної юрисдикції. Зокрема ч. 6 ст. 346 Кодексу адміністративного судочинства України передбачає, що: «якщо це не передбачено законом, справа повинна передаватися на розгляд Великої

палати Верховного суду у всіх випадках, коли сторона оскаржує рішення суду за порушення матеріальних норм» [15 , 17].

На цьому етапі слід зазначити, що Велика Палата Верховного Суду прийняла багато рішень, що містять правові висновки про причини та умови визначення підсудності справ. Як видно з інформації на веб-сайті Єдиного державного реєстру судових рішень, Велика Палата Верховного Суду станом на середину травня 2020 року винесла 307 рішень, які сформували правові висновки щодо підсудності спорів. Лише за перші п'ять місяців 2020 року Велика палата Верховного суду винесла 24 рішення, що містять висновки про порушення попередніх інстанцій судами інстанції або компетентною юрисдикцією.

Є підстави сподіватися, що кількість судових процесів у Великій палаті Верховного суду зменшиться в майбутньому, оскільки однією з причин відмови у передачі справи до Великої палати Верховного суду є рішення Верховного суду.

Враховуючи динамічний розвиток українського законодавства, включаючи зміни до існуючих процесуальних норм. Слід зазначити, що шляхом забезпечення сталості та послідовності юридичної практики, реалізації принципу правової визначеності, який є одним із основних принципів верховенства права [10, с. 142].

Крім того, динамічний розвиток суспільних відносин створює передумови для випадків відхилення Великою палатою Верховного Суду від раніше сформованих правових думок щодо предметної чи суб'єктної юрисдикції судів. За весь час свого перебування Верховний Суд шість разів відхилявся від своїх власних правових позицій щодо визначення підсудності справ. Це додатково підкреслює складність та неоднозначність вирішення питання про підсудність спорів у практиці судів.

Іноді трапляється, що непослідовність національних судів заважає заявникові реалізувати своє право на судовий захист. Такі ситуації мали місце не лише в Україні. У цьому контексті Європейський суд з прав людини

неодноразово виносив рішення про те, що Україна порушила Конвенцію через так звані конфлікти юрисдикції між національними судами наприклад: « «Mutatis mutandis, рішення Буланова та Купчика проти України, рішення від 9 грудня 2010 р.). », Заявки № 7714/06 та № 23654/08), в яких ЄСПЛ встановив порушення статті 6 (1) Конвенції щодо відсутності доступу заявників до суду касаційної інстанції, оскільки Вищий адміністративний суд розглядав касаційні скарги заявників Відхилений всупереч рішенням Верховного Суду України не лише відмовив заявникам у доступі до суду, але й зменшив повноваження судової влади» [17].

Враховуючи наявність такої колізії та наявності обов'язкових вимог у Регламенті України, які перешкоджають повторному зверненню до суду з подібним позовом після закінчення судового розгляду, Велика палата Верховного суду вважає, що такий спір буде вирішено слід розглядати справу. Це пов'язано з необхідністю надати скаржнику доступ до правосуддя, включаючи розгляд скарги по суті, включаючи інші процедури, крім передбачених законом, оскільки перешкоди для належного судового розгляду виникли у зв'язку з судовим процесом.

Отже, правильне визначення підсудності справ має першорядне значення в практиці судів, оскільки рішення суду, яке навіть правильно вирішило спір з цього питання, не може вважатися законно прийнятим, якщо його порушення було порушенням юрисдикції.

ВИСНОВКИ ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ

Отже, виходячи з вищевикладеного, можна зробити висновки до другого розділу роботи.

1. Повноваження адвоката, призначеного Центром безоплатної вторинної правової допомоги, засвідчуються довіреністю, виданою Центром безоплатної вторинної правової допомоги. З огляду на вищезазначені повноваження адвоката, які відповідають чинному законодавству, існують певні питання щодо реєстрації повноважень за допомогою ордера, коли існує колізія (неузгодженість).

2. Представництво сторони виконавчого процесу адвокатом найбільш повно гарантує її право на справедливий суд в частині виконання судового рішення. Однак, в Законі України «Про виконавче провадження» відсутні прямі посилання на участь адвоката у виконавчому провадженні, коло його повноважень на цій стадії процесу та інші особливості. У свою чергу, в Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» відсутнє закріплення такого виду адвокатської діяльності, як представництво сторони у процесі виконання судових рішень.

3. Отже, правильне визначення підсудності справ має першорядне значення в практиці судів, оскільки рішення суду, яке навіть правильно вирішило спір з цього питання, не може вважатися законно прийнятим, якщо його порушення було порушенням юрисдикції.

ВИСНОВКИ

1. Правовий статус адвоката в Україні визначається певним рядом нормативно-правових актів, особливостями правового регулювання діяльності адвоката на території України. Зокрема, вони забезпечуються Конституцією України, Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Кримінальним кодексом України, іншими нормами чинного законодавства України, Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод та протоколами до неї, практикою Європейського суду з прав людини, міжнародними договорами та угодами.

2. Завданнями адвоката в адміністративному процесі є: надання інформацій, консультацій та роз'яснень з правових питань, що впливають з адміністративної справи; підготовка процесуальних документів адміністративно-правового характеру; захист прав, свобод та законних інтересів особи, притягнутої до адміністративної відповідальності за адміністративне правопорушення під час розслідування справи; представлення інтересів потерпілого при розслідуванні справи про адміністративне правопорушення; представництво інтересів фізичних та юридичних осіб у суді під час адміністративного процесу.

Головними функціями адвоката в адміністративному процесі є:

представницьку - закріплює право за сторонами та третьою особою в адміністративній справі брати участь особисто або через представника; консультативну - адвокат надає правову допомогу сторонам та учасникам адміністративного процесу шляхом проведення консультацій, які він виконує безпосередньо; також превентивну, відновлювальну та охоронну функції, які є для адвоката супутніми.

3. Важливою передумовою належної професійної культури адвокатів насамперед повинен бути високий рівень особистої професійної відповідальності за належне виконання своїх зобов'язань щодо надання юридичних послуг. Правова культура юриста базується на професійних юридичних знаннях, уміннях та навичках; знання сфер життєдіяльності

людини, участь яких можна віднести до відповідної галузі правового регулювання; правосвідомість та правомірна поведінка носія цієї професії.

4. Повноваження адвоката, призначеного Центром безоплатної вторинної правової допомоги, засвідчуються довіреністю, виданою Центром безоплатної вторинної правової допомоги. З огляду на вищезазначені повноваження адвоката, які відповідають чинному законодавству, існують певні питання щодо реєстрації повноважень за допомогою ордера, коли існує колізія (неузгодженість).

5. Представництво сторони виконавчого процесу адвокатом найбільш повно гарантує її право на справедливий суд в частині виконання судового рішення. Однак, в Законі України «Про виконавче провадження» відсутні прямі посилання на участь адвоката у виконавчому провадженні, коло його повноважень на цій стадії процесу та інші особливості. У свою чергу, в Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» відсутнє закріплення такого виду адвокатської діяльності, як представництво сторони у процесі виконання судових рішень.

6. Отже, правильне визначення підсудності справ має першорядне значення в практиці судів, оскільки рішення суду, яке навіть правильно вирішило спір з цього питання, не може вважатися законно прийнятим, якщо його порушення було порушенням юрисдикції.

Список використаних джерел

1. Артьомов Є. Аналіз правових засад здійснення повноважень органами адвокатського самоврядування, які не мають статусу юридичної особи. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2018. № 2. С. 70-75.
2. Балацька О. Р. Окремі проблеми забезпечення адвокатом права на захист в контексті практики Європейського суду з прав людини. *Вісник кримінального судочинства*. 2018. № 1. С. 8-15.
3. Бараняк В. М., Несімко О. Д. Правова природа адвокатури в системі захисту прав і свобод людини і громадянина. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Юридичні науки. 2019. Вип. 21. С. 26-33.
4. Булеца С. Б., Заборовський В. В. Ордер в якості документу, що посвідчує повноваження адвоката. *Часопис цивілістики*. 2017. Вип. 22. С. 8-13.
5. Бірюкова А. М. Довіра як етична основа відносин адвоката з клієнтом (міжнародний та вітчизняний вимір). *Вісник кримінального судочинства*. 2017. № 3. С. 149-154.
6. Бочуляк Н. І. Принципи адвокатури як основоположні засади діяльності адвокатського самоврядування. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Юридичні науки. 2019. Вип. 21. С. 34-41.
7. Вільчик Т. Б. Функції інституційної адвокатури. *Форум права*. 2017. № 2. С. 24-29.
8. Волошина Л. О. Дисциплінарне провадження щодо адвоката: загальна характеристика. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Право*. 2016. Вип. 38(2). С. 137-140.
9. Гончар Д. В. Адвокат як суб'єкт захисту прав особи в правозахисному механізмі. *Право і суспільство*. 2016. № 2(2). С. 3-7.

10. Дубівка І. В. Діяльність адвоката в стадії досудового розслідування щодо надання правової допомоги свідку. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2017. № 1. С. 140-146.
11. Заборовський В. В. Стажування як умова набуття статусу адвоката. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Право*. 2016. Вип. 37(3). С. 112-116.
12. Захарченко М. О. Адвокат як суб'єкт надання безоплатної правової допомоги. *Цивілістична процесуальна думка*. 2016. № 4. С. 59-63.
13. Іскендерова Г. Т. Представництво та захист адвокатом прав потерпілого у кримінальному провадженні на підставі угоди про примирення. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. № 2. С. 45-50.
14. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1 - 212-24) Кодекс України; Закон, Кодекс від 07.12.1984 № 8073-Х. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>. (дата звернення: 06.10.2020).
15. Кодекс адміністративного судочинства України. Кодекс України; Кодекс, Закон від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 06.10.2020).
16. Коломієць А. В. Адвокат як суб'єкт цивільних правовідносин: комплекс прав та обов'язків. *Цивілістична процесуальна думка*. 2016. № 4. С. 66-69.
17. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 01 січня 1990 р. Із змінами та доповненнями від 02.10.2013 р. // Відомості Верховної Ради України (дата звернення: 09.10.2020).
18. Конституція України. Верховна Рада України; Конституція України, Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>. (дата звернення: 05.10.2020).

19. Кримінальний кодекс України Кодекс України; Кодекс, Закон від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>. (дата звернення: 07.10.2020).

20. Кримінальний процесуальний кодекс України. Кодекс України; Закон, Кодекс від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 07.10.2020).

21. Крусян А. Правові основи та особливості діяльності адвоката у конституційному провадженні. *Юридичний вісник*. 2018. № 1. С. 15-22.

22. Кочубей В. В. Документи, що підтверджують повноваження адвоката: проблеми теорії та практики. *Цивілістична процесуальна думка*. 2016. № 2. С. 86-90.

23. Лукацька Л. Г. Основні завдання адвоката та їх співвідношення з завданнями адміністративного процесу. *Право і суспільство*. 2015. № 6.2(3). С. 105-110.

24. Правила адвокатської етики З'їзд адвокатів України; Правила від 09.06.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text> (дата звернення: 13.10.2020).

25. Про адвокатуру та адвокатську діяльність. Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення: 24.09.2020).

26. Про безоплатну правову допомогу Закон України від 02.06.2011 № 3460-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text> (дата звернення: 10.10.2020).

27. Про внесення змін та доповнень до Порядку підвищення кваліфікації адвокатів України та Положення про помічника адвоката Рада адвокатів України; Рішення, Порядок від 21.09.2019 № 111. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr111871-19#Text>. (дата звернення: 12.10.2020).

28. Про судоустрій і статус суддів Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>. (дата звернення: 13.10.2020).
29. Прилуцький С. В. Адвокатура як незалежний інститут громадянського суспільства в конституційному механізмі правосуддя України. *Вісник кримінального судочинства*. 2017. № 3. С. 174-183.
30. Римарчук Р. М., Римарчук Г. С. Поняття, зміст і місце принципу змагальності в діяльності адвоката. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2019. Вип. 21. С. 197-203.
31. Сідельников А. В. Використання спеціальних знань адвокатом-захисником в умовах змагальності сторін: *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Юриспруденція. 2018. Вип. 31. С. 141-144.
32. Слива Л. В. Консультативна діяльність адвоката: поняття та особливості. *Молодий вчений*. 2018. № 7(1). С. 229-232.
33. Тетерук М. А. Реалізація принципу адвокатської таємниці при здійсненні адвокатом консультативної діяльності з метою звернення до нотаріуса. *Цивілістична процесуальна думка*. 2017. № 1. С. 85-89.
34. Меланчук А. В. Роль адвокатів у захисті та наданні правової допомоги в суді за законодавством України: Судова та слідча практика в Україні. 2016. Вип. 1. С. 12-16.
35. Мельниченко В. С. Участь адвоката при вирішенні адміністративних спорів. Пріоритетні напрями розвитку сучасної юридичної науки: зб. наук. ст. за матеріалами Міжнар. наук.-практ. конф., 18-19 вересня 2020 р. Харків: ГО «Асоціація аспірантів-юристів». 2020. С. 28-30.
36. Мельниченко В. С. Нормативно-правові аспекти регулювання діяльності адвоката в адміністративному процесі. Цінність права як найефективнішого регулятора суспільних відносин: зб. наук. ст. за матеріалами Міжнар. наук.-практ. конф., 2-3 жовтня 2020 р. Харків: Східноукраїнська наукова юридична організація. 2020. С. 71-74.

37. Мельниченко В. С. Місце адвоката в адміністративному процесі. Актуальні завдання та напрями розвитку юридичної науки у XXI ст.: зб. наук. ст. за матеріалами Міжнар. наук.-практ. конф., 16-17 жовтня 2020 р. Львів: «Центр правничих ініціатив». 2020. С. 89-92.
38. Цивільний кодекс України. Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 28.09.2020).
39. Чудик Н. Правовий статус адвоката в адміністративному судочинстві. *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Вип. 2. С. 77-82.
40. Чудик Н. О. Участь адвоката в адміністративному процесі: Актуальні проблеми правознавства. 2017. Вип. 4. С. 153-158.
41. Шевелюк Л. Вплив конституційно-правової реформи в Україні на адвокатуру. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 8. С. 189-192.